

ΗΜΕΡΙΔΑ ΟΚΕ
ΕΝΕΡΓΟΣ ΓΗΡΑΝΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΣΥΝΟΧΗ

Αθήνα, 9.12.2013

**«Κοινωνικό Κράτος και Διαγενεακή
Αλληλεγγύη»**

Δρ. Γαβριήλ Αμίτσης
Αν. Καθηγητής Δικαίου Κοινωνικής Ασφάλειας
ΤΕΙ Αθήνας

ΟΙ ΒΑΣΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΤΗΣ ΕΙΣΗΓΗΣΗΣ

Α. ΤΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΑ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ

**Β. Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ
ΔΙΑΓΕΝΕΑΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ**

**Γ. ΚΡΙΣΙΜΑ ΔΙΔΗΜΜΑΤΑ ΤΩΝ
ΜΕΤΑΡΡΥΜΙΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΗΣ
ΥΦΕΣΗΣ**

ΟΡΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ

Το Κράτος που εξασφαλίζει μέσω δημόσιων πολιτικών κοινωνικής προστασίας αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης σε κάθε πολίτη

Το Κράτος που εγγυάται την προστασία των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων μέσω Συνταγματικών ρητρών

Το Κράτος που προωθεί με τις βασικές του λειτουργίες στόχους κοινωνικής δικαιοσύνης και αλληλεγγύης

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Τυπολογία: Κατηγορία δικαιωμάτων που προβλέπονται στο Σύνταγμα και θεμελιώνουν αξιώσεις απέναντι στο Κράτος για τη λήψη κοινωνικών παροχών και υπηρεσιών

Εξειδίκευση: Νομοθεσία / Διοικητικές Πράξεις

Προστασία: Εξώδικες και δικαστικές προσφυγές

Υποδείγματα: Κοινωνική ασφάλιση, κοινωνική πρόνοια, απασχόληση, επαγγελματική κατάρτιση, εκπαίδευση, στέγαση, υγεία

ΠΡΟΤΥΠΗ ΡΗΤΡΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Άρθρο 25 Ελληνικού Συντάγματος 1975

1. Τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους. Όλα τα κρατικά όργανα υποχρεούνται να διασφαλίζουν την ανεμπόδιστη και αποτελεσματική άσκησή τους. Τα δικαιώματα αυτά ισχύουν και στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών στις οποίες προσιδιάζουν. Οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν να επιβληθούν στα δικαιώματα αυτά πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα είτε από το νόμο, εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας.
2. Η αναγνώριση και η προστασία των θεμελιωδών και απαράγραπτων δικαιωμάτων του ανθρώπου από την Πολιτεία αποβλέπει στην πραγμάτωση της κοινωνικής προόδου μέσα σε ελευθερία και δικαιοσύνη.
3. Η καταχρηστική άσκηση δικαιώματος δεν επιτρέπεται.
4. Το Κράτος δικαιούται να αξιώνει από όλους τους πολίτες την εκπλήρωση του χρέους της κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης.

ΟΡΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

Το Κράτος που εξασφαλίζει ένα ελάχιστο επίπεδο διαβίωσης στους πολίτες που βρίσκονται σε κατάσταση ανάγκης

Το Κράτος που συμπληρώνει τις οικονομικές λειτουργίες της αγοράς μέσω οριζόντιων πολιτικών ανακατανομής του εισοδήματος

Το Κράτος που παρέχει βασικά κοινωνικά αγαθά σε όλους τους πολίτες

Το Κράτος που επικουρεί τις στρατηγικές της οικογένειας και των άτυπων δικτύων φροντίδας

Η ΒΑΣΙΚΗ ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

Το θεωρητικό υπόδειγμα του Esping – Andersen /
Το κριτήριο της **DECOMMODIFICATION**
(1990)

- Το φιλελεύθερο πρότυπο (ΗΠΑ, Η.Β. Αυστραλία)
- Το κορπορατιστικό πρότυπο (Γερμανία, Γαλλία)
- Το σοσιαλδημοκρατικό πρότυπο (Σουηδία, Δανία)

Η ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΚΗΣ ΤΥΠΟΛΟΓΙΑΣ

Το υπόδειγμα του *Λατινικού Κράτους Πρόνοιας*
(Latin / Mediterranean Welfare State)

Ο υπολειμματικός χαρακτήρας των κοινωνικών
πολιτικών (Leibfried, 1992)

Η παρέμβαση των οικογενειακών δικτύων
(Castles, 1993)

Η πολιτική / πελατειακή διαχείριση των
προγραμμάτων κοινωνικής προστασίας (Ferrera,
1996)

ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

- ❖ Συνδρομή των δημόσιων κοινωνικών πολιτικών στις παρεμβάσεις των οικογενειακών δικτύων φροντίδας
- ❖ Καθολική ασφαλιστική κάλυψη του εργαζόμενου πληθυσμού
- ❖ Αποσπασματική προνοιακή κάλυψη των φτωχών
- ❖ Μειωμένη παρέμβαση ιδιωτικών και εθελοντικών φορέων στην κάλυψη κοινωνικών κινδύνων
- ❖ Ισχυρή παρέμβαση των κοινωνικών εταίρων στη διαμόρφωση των εργασιακών σχέσεων

Το κοινωνικό προφίλ της ΕΕ

122 εκ. διαβιούν κάτω από το επιχειρησιακό όριο της φτώχειας στα 27 Κράτη Μέλη (24% του συνολικού πληθυσμού)

Το 19% των παιδιών διαβιούν κάτω από το επιχειρησιακό όριο της φτώχειας στα 27 Κράτη Μέλη (23 εκ.)

43 εκ. αδυνατούν να καλύψουν βασικές ανάγκες διατροφής

4 εκ. είναι άστεγοι

32 εκ. ζουν σε νοικοκυριά με κανένα εργαζόμενο

Ένα νοικοκυριό στα δέκα δεν έχει κανένα απασχολούμενο μέλος

Το 11% των εργαζομένων παραμένουν φτωχοί

Το κοινωνικό προφίλ της Ελλάδας σε όρους εισοδήματος (2011)

Όριο φτώχειας = 6.591 ευρώ

Σύνολο φτωχών = 2.349.013

Φτωχοί που λαμβάνουν κοινωνικές παροχές =
828.810

Φτωχοί που ΔΕΝ λαμβάνουν κοινωνικές
παροχές = 1.520.403

Η στόχευση των κοινωνικών δαπανών στην Ελλάδα (2013)

2.714.034 δικαιούχοι κύριας σύνταξης (γήρατος, θανάτου ή αναπηρίας)

497.894 λήπτες οικογενειακών επιδομάτων (ενιαίο επίδομα στήριξης τέκνων / ειδικό επίδομα τρίτεκνων και πολύτεκνων οικογενειών)

205.122 λήπτες Επιδόματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης Συνταξιούχων

193.804 λήπτες μη ανταποδοτικών προνοιακών αναπηρικών επιδομάτων

135.050 λήπτες τακτικού επιδόματος ανεργίας

39.168 λήπτες «σύνταξης» ανασφάλιστων υπερηλίκων

23.436 λήπτες επιδόματος απροστάτευτων τέκνων

Ποσοστό και αριθμός φτωχών ανέργων και βαθμός κάλυψής τους (2011)

Όριο φτώχειας	Σύνολο φτωχών ανέργων		Φτωχοί άνεργοι που λαμβάνουν επίδομα ανεργίας		Φτωχοί άνεργοι που δεν λαμβάνουν επίδομα ανεργίας	
	Αριθμός	%	Αριθμός	%	Αριθμός	%
< 60%	442.838	36,1	43.411	9,8	399.427	90,2
< 50%	326.347	26,6	29.377	9	296.970	91
< 40%	227.912	18,6	18.148	8	209.764	92

Επιδοματικές παροχές ελαχίστου εισοδήματος

α/α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΑΡΟΧΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΡΥΘΜΙΣΗΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΥΨΟΣ (μηνιαίως)
1	«Σύνταξη» ανασφάλιστων υπερηλίκων	ΟΓΑ	Ηλικιωμένοι (39.168)	360 €
2	Επίδομα απροστάτευτων παιδιών	ΥΕΚΑΠ	Παιδιά σε κρίση (23.463)	44,04 €
3	Επίδομα παιδιών Μονογονεϊκών Οικογενειών	ΥΕΚΑΠ	Παιδιά μονογονεϊκών οικογενειών χαμηλού εισοδήματος	105,65 € για μονογονεϊκές οικογένειες με ένα παιδί 148,20 € για μονογονεϊκές οικογένειες
4	Επίδομα αναδόχων οικογενειών	ΥΕΚΑΠ	Ανάδοχες οικογένειες (352)	250-850€

Καθολικές μη ανταποδοτικές παροχές κοινωνικής ασφάλισης

α/α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΑΡΟΧΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΡΥΘΜΙΣΗΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ
1	Κατώτατα όρια συντάξεων	ΥΕΚΑΠ	Ηλικιωμένοι, ανάπηροι, επιζώντες (529.706)
2	Κύρια (βασική) σύνταξη ΟΓΑ	ΥΕΚΑΠ	Ηλικιωμένοι, ανάπηροι, επιζώντες
3	Εξωϊδρυματικό επίδομα τετραπληγικών/πα ραπληγικών	ΥΕΚΑΠ	Ασφαλισμένοι και συνταξιούχοι Παραπληγικοί ή Τετραπληγικοί
4	Συμπληρωματικό επίδομα φροντίδας (απόλυτης αναπηρίας)	ΥΕΚΑΠ	Πρόσωπα με ποσοστό αναπηρίας 100%

ΔΕΙΚΤΕΣ ΔΕΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΓΕΝΕΑΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

Δείκτης εισοδηματικής ανισότητας μεταξύ γενεών

Ποσοστό φτώχειας

Ποσοστό ανεργίας

Ποσοστό ασφαλιστικής κάλυψης εργαζομένων

Όριο συνταξιοδότησης

Ύψος συντάξεων

Ύψος επιδομάτων ανεργίας

Ύψος προνοιακών επιδομάτων

Χρόνος λήψης κοινωνικών παροχών

Ίση μεταχείριση μεταξύ γενεών

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΗΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ

(α) Διασφάλιση επαρκούς συνταξιοδοτικού εισοδήματος για όλους και πρόσβασης σε συντάξεις που να επιτρέπουν στα άτομα να διατηρούν, σε έναν εύλογο βαθμό, το βιοτικό τους επίπεδο μετά την συνταξιοδότηση τους, μέσα σε πνεύμα αλληλεγγύης και δικαιοσύνης μεταξύ και εντός των γενεών

(β) Διασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας των δημόσιων συνταξιοδοτικών συστημάτων, λαμβάνοντας υπόψη τις πιέσεις στα δημόσια οικονομικά και τη γήρανση των πληθυσμών, στο πλαίσιο μίας στρατηγικής για αντιμετώπιση των δημοσιονομικών επιπτώσεων της γήρανσης:

- ❖ στήριξη της παράτασης του εργασιακού βίου και της ενεργού γήρανσης
- ❖ εξισορρόπηση εισφορών και παροχών με τον κατάλληλο και κοινωνικά δίκαιο τρόπο
- ❖ προώθηση της οικονομικής προσιτότητας και της ασφάλειας των επαγγελματικών συστημάτων

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

1. Μείωση του κινδύνου της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.
2. Προώθηση της ενεργούς ένταξης ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού στην αγορά εργασίας.
3. Πρόληψη του κοινωνικού αποκλεισμού των παιδιών.
4. Εκσυγχρονισμός των θεσμών για την ενίσχυση των διαδικασιών και των πολιτικών κοινωνικής συνοχής.

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΗΣ ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΑΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ

- Προώθηση της αποϊδρυματοποίησης και της ανάπτυξης της κοινοτικής φροντίδας
- Διασφάλιση της ποιότητας στην παροχή επαρκών και βιώσιμων υπηρεσιών μακροχρόνιας φροντίδας
- Ανάπτυξη και ενδυνάμωση των ανθρωπίνων πόρων των υπηρεσιών μακροχρόνιας φροντίδας
- Βελτίωση του συντονισμού της φροντίδας υγείας και της μακροχρόνιας φροντίδας

ΚΡΙΣΙΜΑ ΔΙΔΗΜΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΗΣ ΥΦΕΣΗΣ

- Η φιλοσοφία των μεταρρυθμίσεων (η λειτουργία του Κοινωνικού Κράτους υπό το πρίσμα των δημοσιονομικών περιορισμών)
- Οι ιδεολογικές αρχές των μεταρρυθμίσεων (η φτώχεια ως ατομικό ή κοινωνικό διακύβευμα)
- Η διοικητική οργάνωση των μεταρρυθμίσεων (ο ρόλος των ΟΤΑ και των κοινωνικών εταίρων)
- Οι «επωφελούμενοι» και οι «χαμένοι» των μεταρρυθμίσεων
- Η χρηματοδότηση (η «παγίδα» του ΕΚΤ)
- Η επικοινωνία των μεταρρυθμίσεων (η «νομιμοποίηση» στην κοινή γνώμη)